

Feit of fictie?

Onderzoeksprogrammering:

Wanneer de waarheid onder druk staat..

Miranda Pirkovski & Mark Smolenaars

Algemene
Rekenkamer

Inhoud

- Even voorstellen
- Auditing bij de rijksoverheid
- Context
 - Van buiten naar binnen
 - Brede Welvaart
- Omgevingsbewust programmeren audits
 - Burgers en bedrijven betrekken in onderzoek
 - Waarneming ter plaatse, erop uit!
 - Rapportage: overbrengen boodschap

Algemene Rekenkamer: extern controleur Rijk

- Hoog College van Staat
- Onafhankelijk en unieke bevoegdheden (Grondwet)
- Onderzoek naar besteding publiek geld
 - Verantwoordingsonderzoek: Wordt publiek geld zinnig, zuinig, zorgvuldig besteed?
- Strategie 2021-2025: burgers en bedrijven, informatiebeheer
- Missie: met onderzoek het presteren en functioneren van de rijksoverheid helpen verbeteren

Verandering sinds 1814

- Steeds nieuwe onderwerpen, vraagstukken en risico's
 - Digitalisering overheid, energie, asiel, Brede Welvaart, algoritmes, cybersecurity, ...
- Nieuwe methoden
 - Gebruik van data, meer focus op de praktijk, effect op burgers en bedrijven
- Meer 'op de bal', naast 'controle achteraf'
 - Begrotingsbrieven, *focusonderzoeken*

Omgevingsanalyse: van buiten naar binnen

- Trends & ontwikkelingen:
 - Internationaal
 - Nationaal
 - Maatschappelijk debat / kamervragen
 - Andere SAI's / andere instituten (planbureaus/inspecties)
 - Eerder onderzoek AR
- Scope: rijksoverheid
- Risicoanalyse ministeries, uitvoeringsorganisaties, internal auditor

Een blik op de media

NOS Nieuws • Zaterdag 6 januari 2024, 17:05

De Toeslagenaffaire: van een miljoenen- naar een miljardenoperatie

Overheid geraakt door datalek Nebu

Diverse ministeries en overheidsorganisaties zijn geraakt door het datalek bij softwarebedrijf Nebu, blijkt uit antwoord op kamervragen.

AI ACT

De Europese AI-wet dreigt te worden afgezwakt, onder druk van de techlobby

STIKSTOFBELEID

Greenpeace daagt staat voor de rechter om snelle stikstofreductie af te dwingen

DIGITALISERING

Gaat de overheid echt overstappen op Google Docs?

INBREUKPROCEDURE

Brussel berispt Nederland: verbeter wetgeving tegen racisme

‘Wetgeving tegen racisme in Nederland moet beter’

NOS Nieuws • Woensdag 19 juni, 11:01

Inspectie slaat opnieuw alarm over veiligheid in aanmeldcentrum Ter Apel

OVERHEIDSDIENSTVERLENER

Ict-reus Atos heeft meer geld nodig om niet failliet te gaan

KLIMAATCRISIS

Warmste junimaand ooit, 2024 op koers voor warmste jaar

NOS Nieuws • Zondag 2 juni, 08:40

Vijf vragen over bezuiniging ambtenarij: 'Wil je afvallen, moet je niet je arm afhakken'

Woensdag 5 juni, 20:12

Gaten in beveiliging videocalls ministers: vergaderinformatie in te zien

14 DECEMBER 2023 · 11 MIN

Belastingdienst blijft wet overtreden met mogelijk discriminerende fraude-algoritmen

Nederlandse overheid blijft op Facebook na toezegging Meta: 'We moeten grenzen stellen'

CONTROLE

Invoering van nieuw toezicht op inlichtingen- en veiligheidsdiensten per 1 juli is 'onverantwoord' door personeelstekort, waarschuwen toezichthouders

ELEKTRICITEIT

TenneT waarschuwt voor stroomtekorten

NOS Nieuws • Maandag 10 juni, 18:08

Arbeidsinspectie legt politie dwangsom op als communicatiesysteem niet wordt verbeterd

Vertrouwen lager opgeleiden in overheid neemt toe door aantreden kabinet

WEBEX

Software voor videovergaderingen rijksoverheid gehackt, kabinet belooft onderzoek

Autoriteit Persoonsgegevens: vorig jaar 21 procent meer datalekken gemeld

Cybercriminaliteit Volgens de privacytoezichthouder van de overheid zijn het afgelopen jaar persoonsgegevens van 20 miljoen mensen geleekt.

Nina Stefanovski • 10 april 2024

GEMEENTE ZUIDPLAS

Achtduizend woningen in een van de diepste polders. Kan dat wel veilig?

AIVD: meer dreiging cyberaanvallen door Rusland en China, vaker spoedmaatregelen genomen

KUNSTMATIGE INTELLIGENTIE

Regelgevers en toezichthouders proberen achter de innoverende AI-bedrijven aan te racen

It takes 20 years to build a reputation and five minutes to ruin it. If you think about that, you'll do things differently.

Warren Buffett

EUROPESE VERKIEZINGEN

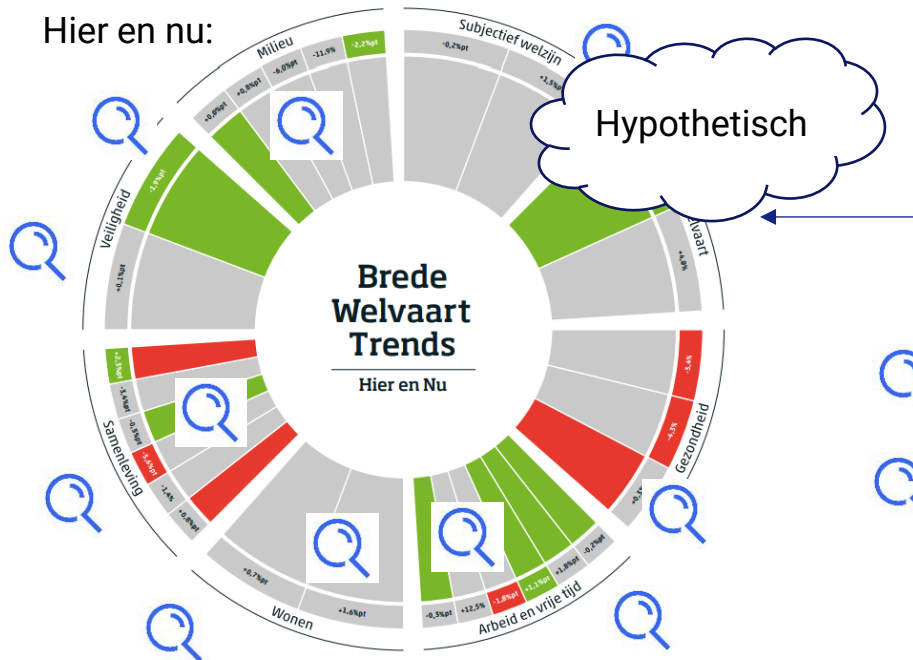
Mooi, die Green Deal, maar wil Europa nog miljarden ophoesten?

Brede Welvaart

Brede-welvaartrends en SDG's (BWT): hier en nu

Hier en nu:

Hypothetisch

- **Van risicoanalyse tot onderzoek -> ingezoomd op beleidsonderwerpen**

Thema's uit Brede Welvaart

+ AR-extra thema's:

- Betrouwbare overheid
- ICT en digitalisering
- Financieel beheer Rijk

Later: Economisch kapitaal. Natuurlijk kapitaal.
Menselijk kapitaal. Sociaal kapitaal.

Elders: Handel en hulp. Milieu en grondstoffen.

- **NB: niet per se direct verband trends en onze onderzoeksresultaten**

Burgers en bedrijven input voor onderzoek

Bijdragen aan dit onderzoek?

De Algemene Rekenkamer nodigt u van harte uit om informatie te delen die wij kunnen gebruiken bij ons onderzoek. We stellen uw bijdrage, mededelingen of ervaringen over dit onderwerp dan ook op prijs. Informatie kunt u delen door een mail te sturen naar bijdrage@rekenkamer.nl.

We nemen alle bijdrage
wel rekening mee dat u

Plateforme citoyenne
DE LA COUR ET DES CHAMBRES
RÉGIONALES ET TERRITORIALES DES COMPTES

Rechercher

S'inscrire

Se connecter

ACCUEIL

CONTRIBUTIONS 2024

ACTUALITÉS

CAMPAGNES PRÉCÉDENTES

INFOS PRATIQUES

**La 3ème campagne de participation
citoyenne est terminée. Nous allons
maintenant étudier l'ensemble de vos
contributions.**

Burgers en bedrijven input tijdens onderzoek

3.3 Ervaringen van studenten

Wij hebben tijdens ons onderzoek studenten gesproken met verschillende achtergronden, kenmerken en thuissituaties. Veel van hen vertelden ons dat ze goed op hun plek zijn op het mbo. Ze voelen zich gezien door docenten en mentoren.

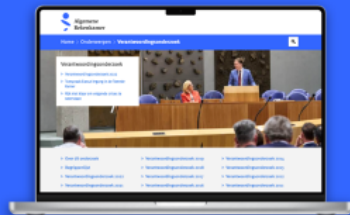
"Ik ben op 14 jarige leeftijd naar Nederland gekomen. Thuissituatie was minder goed en daardoor voor mij lastig. Van familie en vrienden veel hulp gekregen met lastige thuissituatie. Op het praktijkonderwijs had ik goede docenten,

Hierbij lag de focus op de gebruikers met een maatwerkregeling. In deze brief stond een uitnodiging om de Algemene Rekenkamer te bellen op het 0800-nummer en ons te vertellen over ervaringen met een betalingsregeling. Bellers hadden tot 1 april 2022, vijf dagen in de week tussen 9 en 17 uur, de mogelijkheid om hun ervaringen te delen.

Burgers en bedrijven betrekken na onderzoek

Lees alle
verantwoordingsonderzoeken

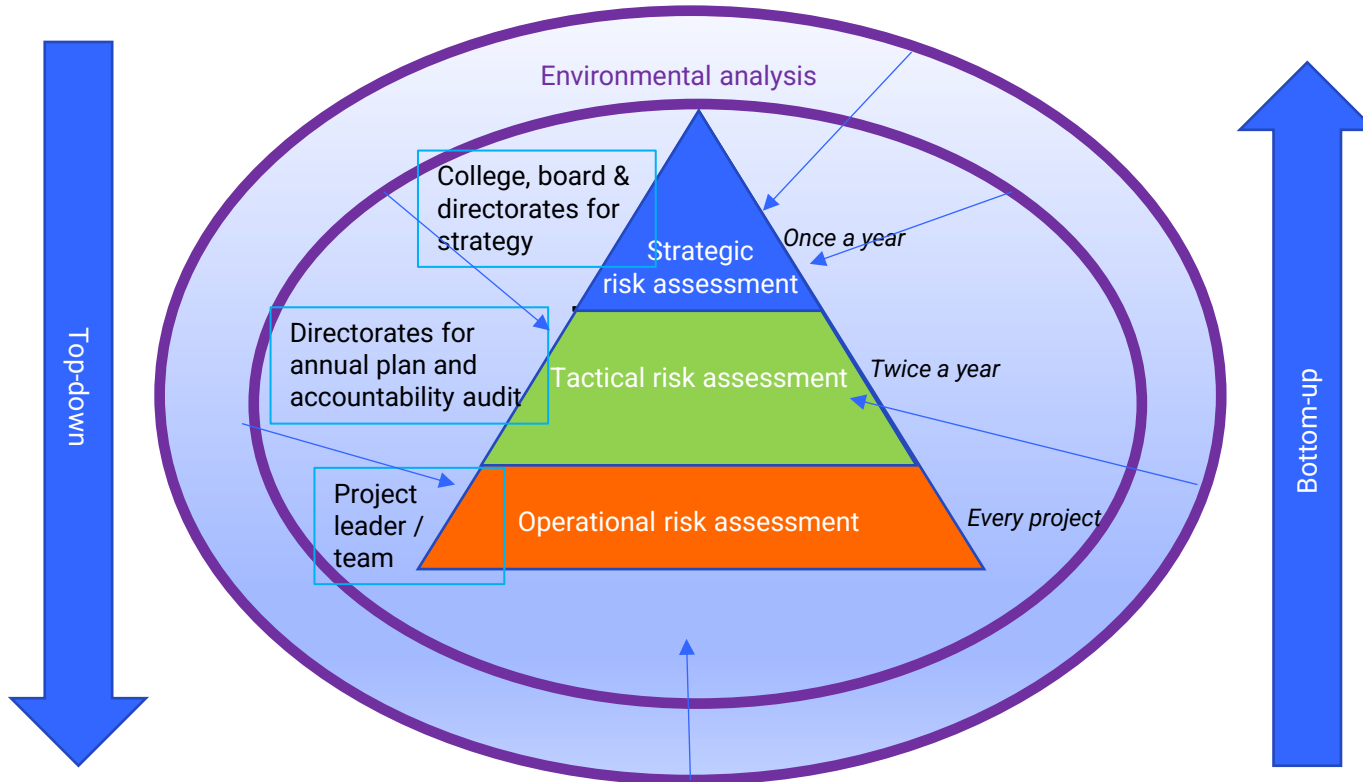
rekenkamer.nl/onderwerpen/verantwoordingsonderzoek

Bekijk de publieksversie
via de webapp
Ons geld ontcijferd

onsgeldontcijferd.rekenkamer.nl

Top-down / bottom-up

Wat is een risico? Een denkmodel

**NO RISK
NO FUN**

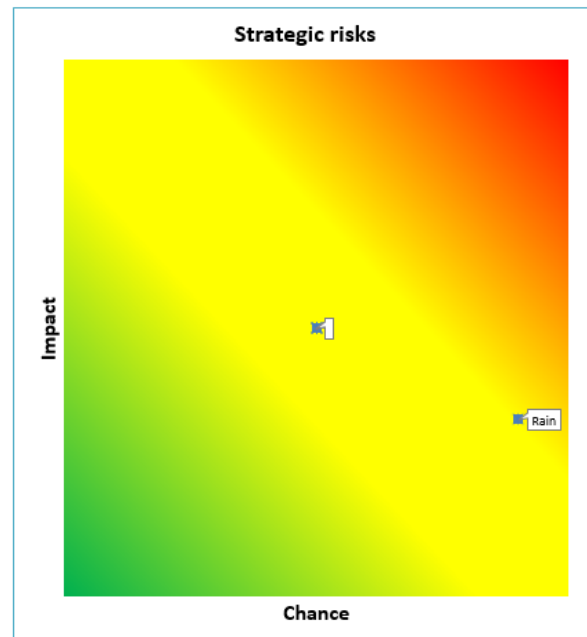
**RISICO =
'Kans X Impact'**

Beleids risicoanalyse

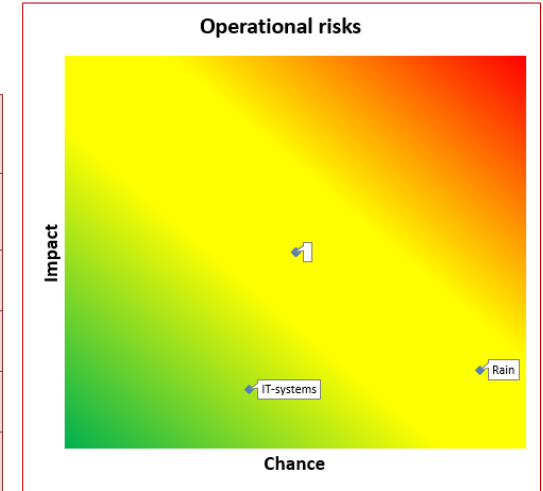
Mission of the ministry	We make our citizens happy
--------------------------------	-----------------------------------

Policy objectives	Nr.	Name risk / short explanation	Abbreviation	Financial scope	Chance	Impact
Happy people	1	A lot of rain in the Netherlands	Rain	Countless	90	33
					50	50
					50	50
					50	50
					50	50
					50	50

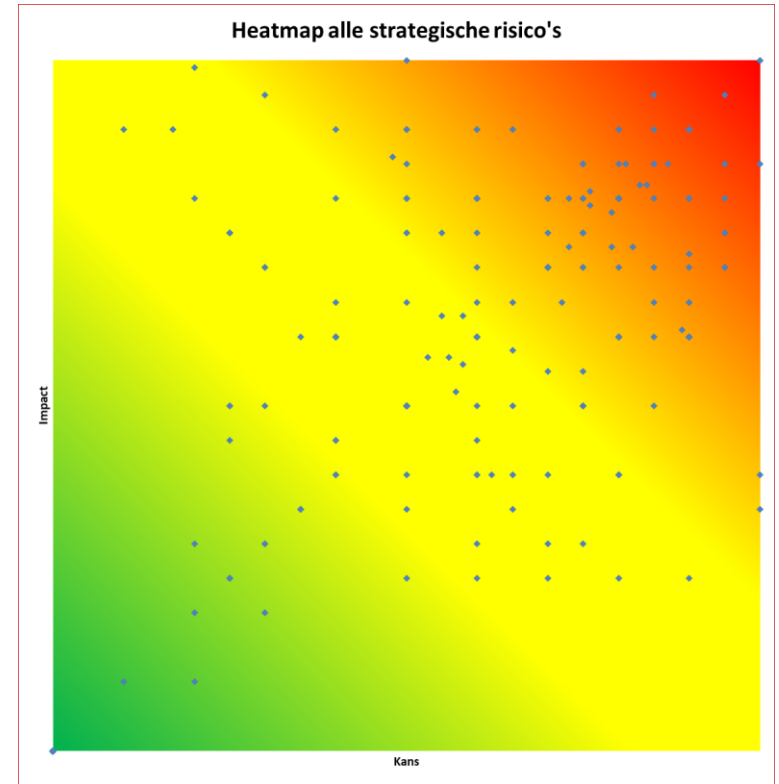
Rol van de minister in het beheersen van risico's

Objective	Risk related to objective	Sort of risk	Nr.	Name risk / short explanation	Abbreviation	Mitigation measures	Chance	Impact
Happy people	A lot of rain	Policy risk	1	A lot of rain in the Netherlands	Rain	Program for free umbrella's	90	20
	Good working IT in the ministry	IT-crashes	ICT risk	2	No ministry service because of malfunctioning IT-systemen	IT-systems	IT-Legacy clean-up	40
50								50
50								50
50								50
50								50

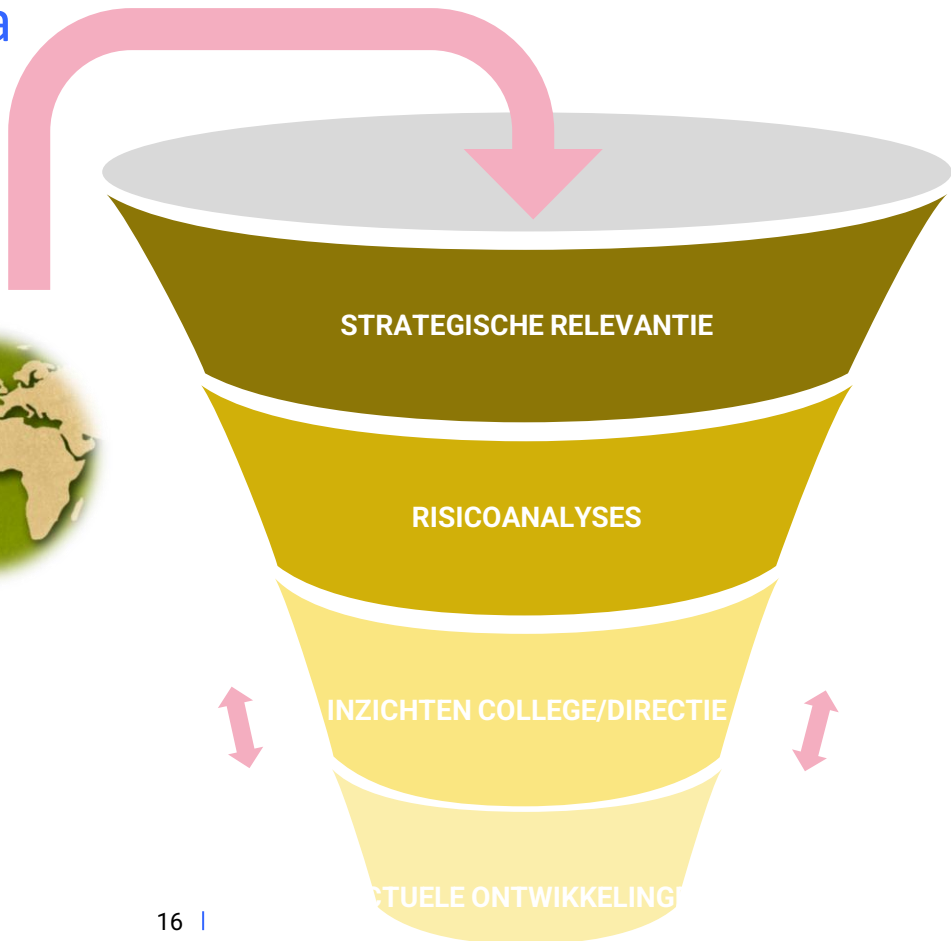

Aggregatie risicoanalyses

- Ca. 300 Risico's van alle teams
- Thema's (voorbeelden):
 - Digitalisering
 - Crisis management
 - Vertrouwen in de overheid
 - Kwaliteit of knelpunten in uitvoering
- Ook voor de operationele Risico's

Criteria

Relevantie

Strategische impulsen

Beoogd effect

Van programmering ...

- Top Risico's ->
programmeren / financial audit / performance audit/ compliance audit / monitoring / of laten gaan?
- Selectiecriteria:
 - Strategische doelen AR
 - Thema's
 - Eerder onderzoek / andere instituten

Naar audits.. Naar rapporten

- Vertalen van strategische thema's naar auditaanpak en voorstellen
- Duidelijkheid aan alle medewerkers voor de zomer voor het jaarlijks verantwoordingsonderzoek
- En dan begint het onderzoek..
- Jaarlijkse rapportage: de 3e woensdag in mei
- Performance audits: het hele jaar door → publicatiekalender

Resultaten t ellen

*De Nederlandse bijdrage aan toegang tot
schoon drinkwater en sanitatie in
ontwikkelingslanden*

Verantwoordingsdag 2024

Algemene
Rekenkamer

Schoon drinkwater en sanitatie: onderzoek in de praktijk

Digitale dijkverzwaring: cybersecurity en vitale waterwerken

2019

Digitalisering aan de grens

Cybersecurity van het grenstoezicht door de
Koninklijke Marechaussee op Schiphol

2020

Passport control

Bevindingen, conclusies en aanbevelingen van DefCERT

De test is conform het plan van aanpak uitgevoerd. DefCERT heeft in de test 11 kwetsbaarheden aangetroffen in het IT-systeem van pre-assessment. Geen daarvan was 'kritiek', 5 waren 'hoog', 3 'gemiddeld' en 3 'laag'. Voorbeelden van (inmiddels opgeloste) kwetsbaarheden waren;

- Het gebruik van een standaard wachtwoord dat via de (met Google te vinden) gebruikers handleiding van het systeem te achterhalen was.
- De mogelijkheid om beheerrechten toe te kennen en daarmee controle over een server in het centrale beheerplatform van het Ministerie van Defensie te krijgen. Op dit platform zijn honderden (waaronder ook kritieke) applicaties van het Ministerie van Defensie aangesloten.
- Het versturen van e-mails uit naam van willekeurige Defensie-medewerkers, zoals bijvoorbeeld de Commandant der Strijdkrachten. Dergelijk e-mails kunnen er, doordat de ontvanger de afzender denkt te kennen, betrouwbaar uitzien en gebruikers verleiden op malafide hyperlinks te klikken.
- Het gebruik van oude softwarepakketten (waarvan één sinds 2016 niet meer ondersteund werd) en waar dus ook geen beveiligingsupdates meer voor verschijnen.

Rapport Algemene Rekenkamer

Defensie heeft boel nog lang niet op orde: chronisch personeelstekort en rammelende beveiliging

7 dagen geleden / Aangepast: 7 dagen geleden / Beeld © ANP / Hollandse Hoogte / Rob Engelaar

Geschreven door Michaël Niewold - RTL Nieuws

De beveiliging van militaire objecten rammelt nog aan alle kanten, ondanks een uitermate kritisch rapport van de Algemene Rekenkamer een jaar geleden. Daarbovenop kampt Defensie nog met een chronisch personeelstekort, vooral aan militairen.

A-Team

Kee & Van Jole: 'Die nerds van de Rekenkamer blijken over de hekken van Defensie te klimmen'

[Fragmenten](#) > Kee & Van Jole: 'Die nerds van de Rek..

De Nieuws BV

BNNVARA

17 mei 2023 12:00 - 13:30

Conclusies recent rapport NAFIN

I. NAFIN is technisch gezien goed opgezet, maar detectie en fysieke beveiliging zijn onvoldoende

II. Een gebrek aan strategie, alleen technische afwegingen

III. Beperkte militaire regie over eigen communicatienetwerk

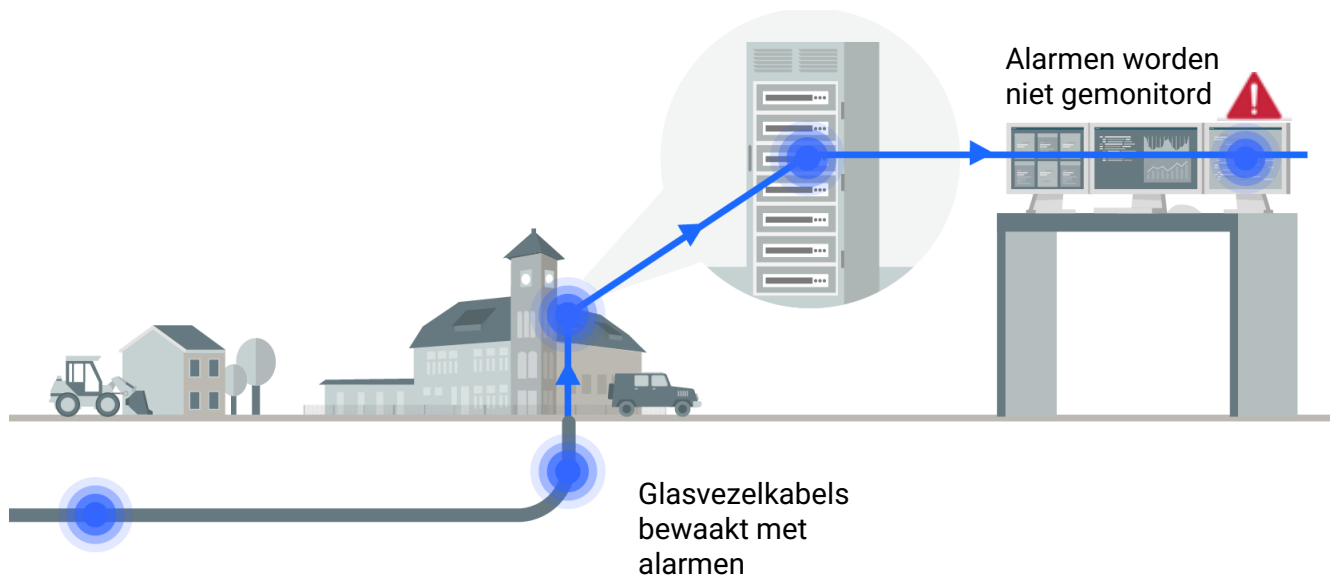
Onderzoeksprogrammering: wanneer de waarheid onder druk staat..

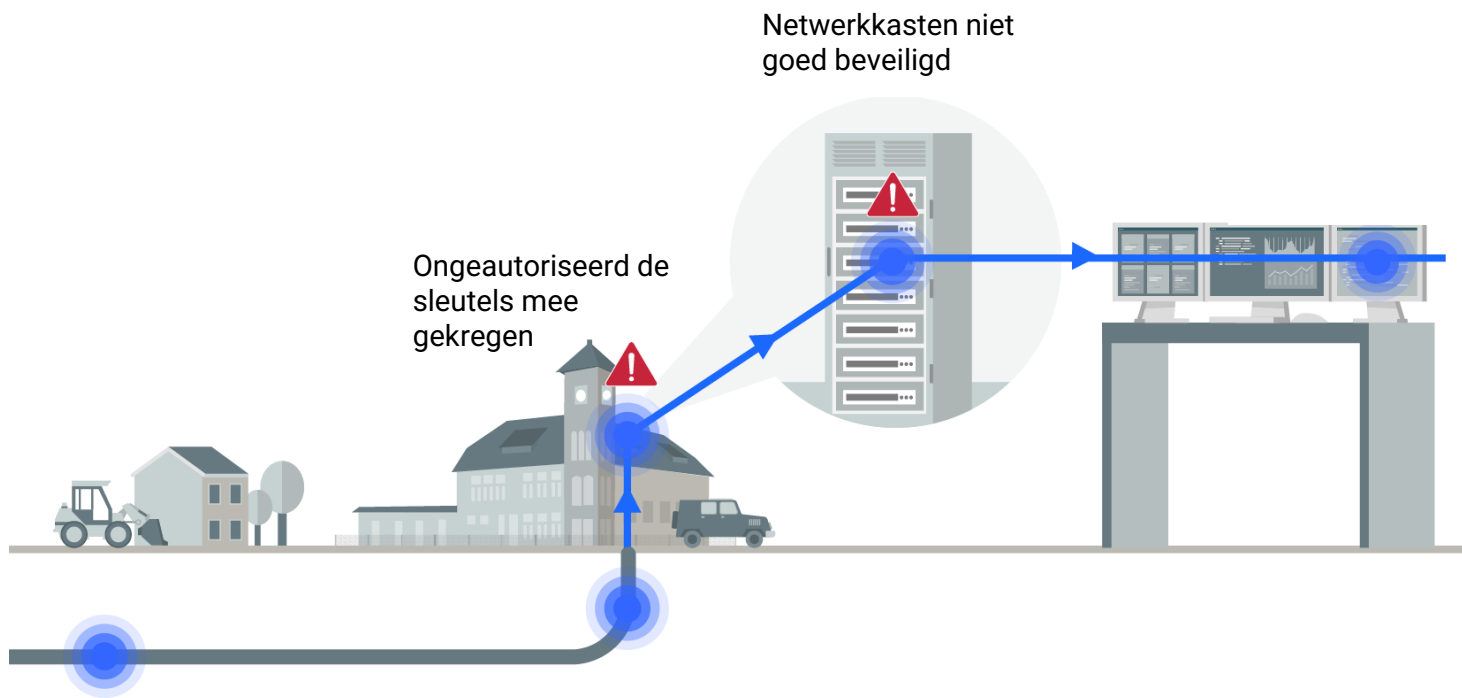
De kracht en kwetsbaarheid van het digitale krijgsmacht netwerk NAFIN

2024

Digitale detectie moet beter

Fysieke beveiliging is onvoldoende

Focus op opvangcapaciteit voor asielzoekers

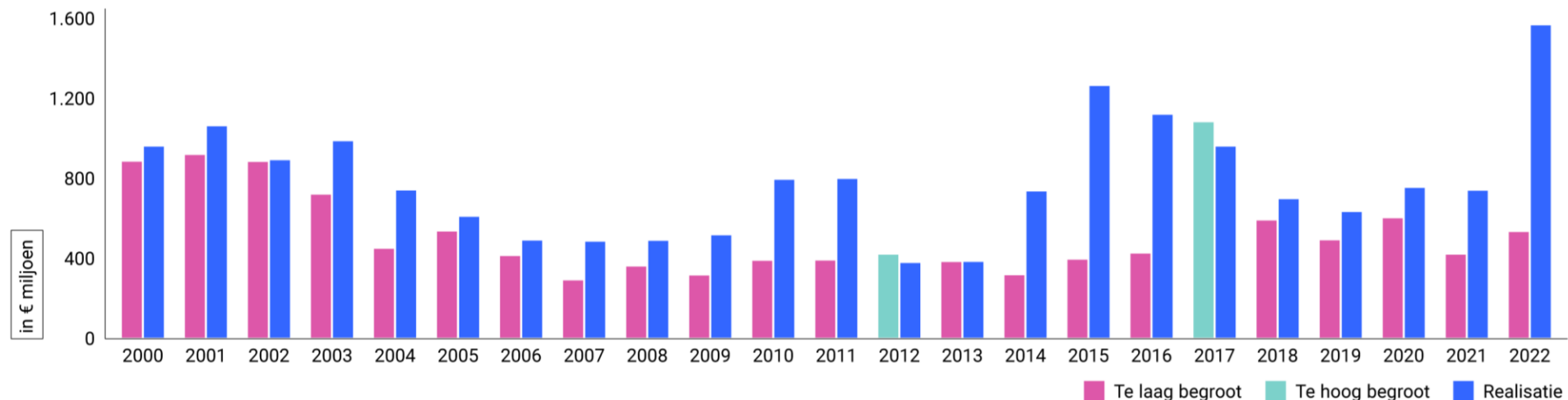
2023

18 januari 2023

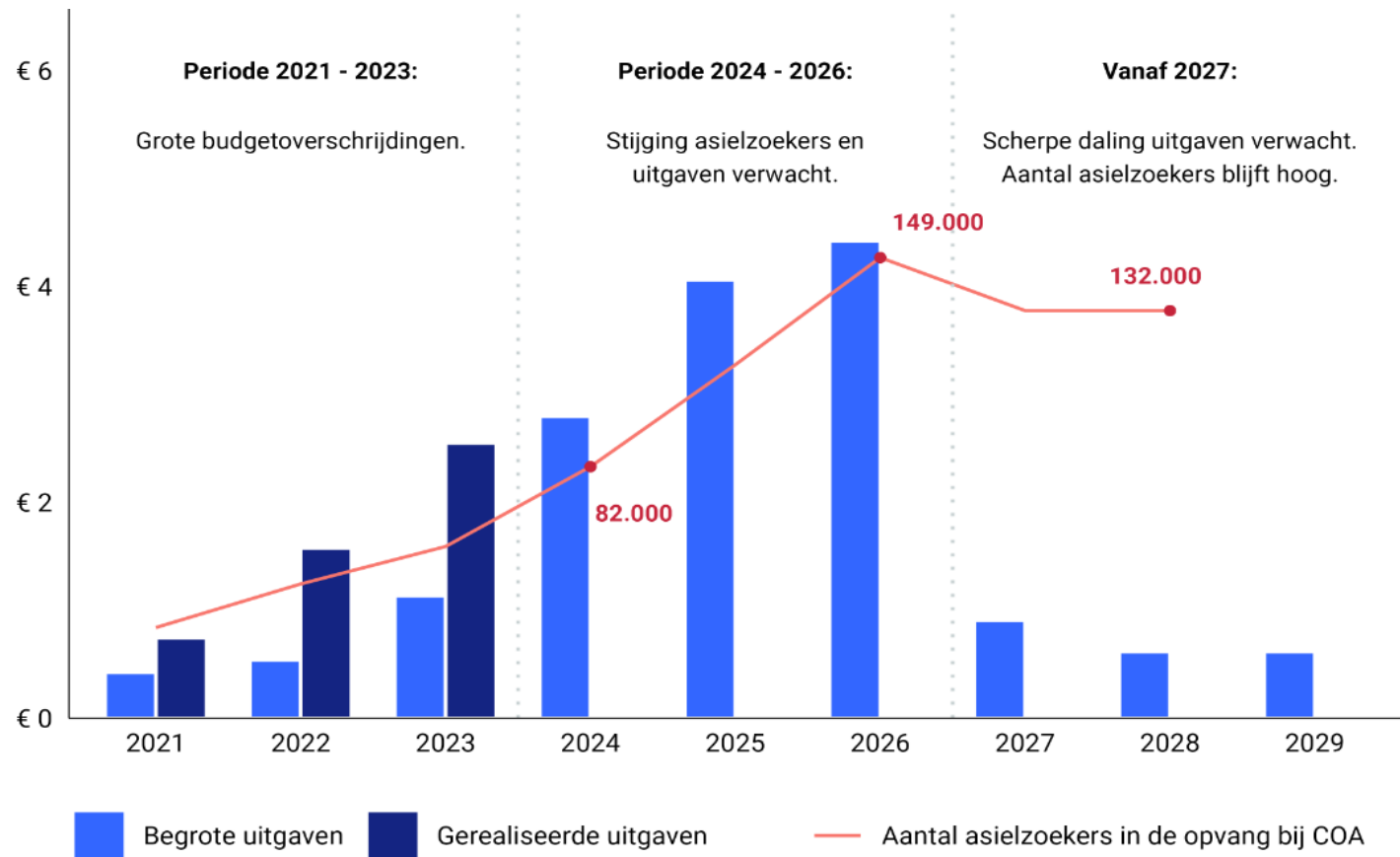
Algemene
Rekenkamer

De uitgaven aan de asielopvang vallen bijna altijd hoger uit dan begroot

Daling asieluitgaven, maar aantal asielzoekers blijft hoog

Bijdrage aan COA, in € miljard

“Voorzitter.

De gapende gaten in deze begroting leiden, zo zonder onderbouwing, tot een fabeltjesbegroting.

**Ook de Rekenkamer is daar echt heel kritisch over.
Er zit een groot gat tussen het aantal mensen in de opvang en de begroting van het COA.**

Ik zei het al even: het is een soort ravijn.”

Onderzoeken naar beleidsresultaten in VO 2024

- Thema resultaten voor burgers en bedrijven

32 | Onderzoeksprogrammering: wanneer de waarheid onder druk staat..

5 december 2024 | Algemene Rekenkamer

Hoofdboodschap mei 2024: groot denken, realistisch doen

“Onze samenleving verandert en heeft behoefte aan praktische oplossingen.

Denk aan de transities in energie en klimaat, landbouw en aan demografische ontwikkelingen.

Internationale spanningen en oorlogen raken de wereld waarin wij leven. Ze vragen om een reactie van Nederland, de Europese Unie en de NAVO.

Vraagstukken die vragen om groot denken, maar ook om realistisch doen.

Aan beleid geen gebrek, aan uitvoering des te meer. De politiek heeft grote ambities, maar Nederlanders willen graag resultaat zien: eerst zien, dan geloven.”

- Staat van de Rijksverantwoording 2023 -

Bedankt voor uw aandacht

m.pirkovski@rekenkamer.nl

m.smolenaars@rekenkamer.nl

 @rekenkamer

 algemene-rekenkamer

 rekenkamer